

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de engellilerin eşit bir şekilde topluma katılmalarını sağlayacak bakış açısı ve farkındalıkla donatılmış politikalar ve hizmetler sunulmadığı gibi engellilerin yaşadığı en ciddi sorunların başında gelen istihdama katılım önündeki engeller de bir türlü kaldırılmamaktadır. Türkiye nüfusunun % 13’üne yakınıni oluşturan engelli bireylerin istihdamlarına yönelik taraf olduğumuz başta BM Engelli Hakları Sözleşmesi, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı, Avrupa İstihdam Stratejisi ve Uluslararası Çalışma Örgütü’nün 122 sayılı İstihdam Politikası Sözleşmesi olmak üzere diğer uluslararası sözleşmeler, Anayasa ve ulusal istihdam mevzuatı bağlamında hiçbir ayrımcılığa maruz kalmadan engelli bireylerin istihdam haklarına erişimlerinin sağlanması, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal haklarının korunması ve güvence altına alınmasına yönelik sonuç alıcı ve sürdürülebilir çözümler üretilmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104 ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ederiz.

Kemalbay

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de nüfusun yüzde 13’üne yakınıni oluşturan engelli yurttaşlarımızın işgücü piyasasındaki durumlarına bakıldığında işgücüne katılım ve istihdam oranlarının çok düşük seviyelerde olduğu görülmektedir.

Türkiye’nin 30 Mart 2007 tarihinde imzalayarak taraf olduğu Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme; genel ilkeleri, genel yükümlölükler, eşitlik-ayrımcılık yasağı, erişilebilirlik, eğitim, sağlık, çalışma ve istihdam, siyasi ve kamusal hayata katılım gibi çeşitli başlıklar altında, engellilerin haklarını ve taraf devletlerin yükümlölüklerini düzenlemektedir. Sözleşmenin temel felsefesi ayrımcılık karşıtı olmasına rağmen bugün Türkiye’de milyonlarca engelli eğitim, sağlık, istihdam gibi yaşamsal haklara ulaşamazken; 1 Trilyon 346 Milyar 139 Milyon TL olan 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinden sadece yüzde 1,6’lık bir kısım engelliliklere yönelik olarak ayrılmıştır.

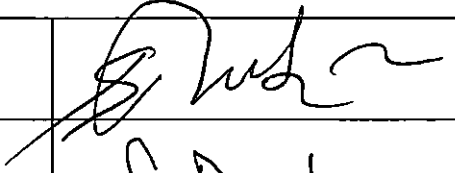
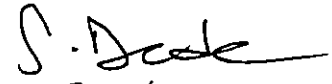
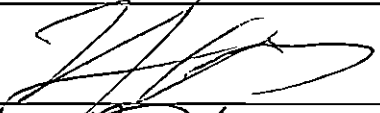
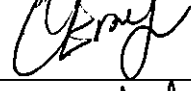
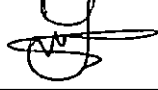
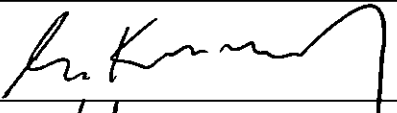
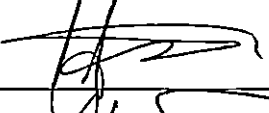
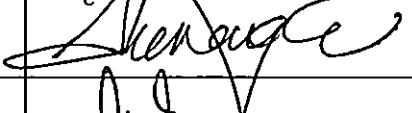
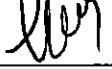
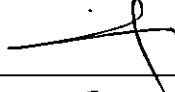
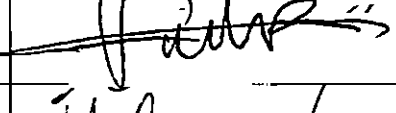
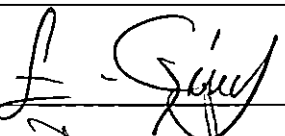
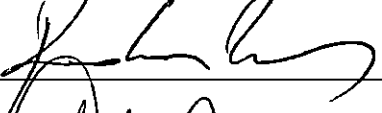
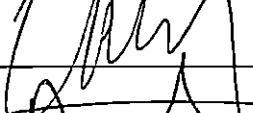
2014-2023 yılları arasını kapsayan ve 30 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe giren Ulusal İstihdam Stratejisine göre engelliler, özel politika gerektiren gruplar arasında yer almış, Ulusal İstihdam Stratejisinden önce de engellilerin istihdama erişim imkanlarının kolaylaştırılması ve engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik hedeflere birçok ulusal politika belgesinde yer verilmiştir. Buna rağmen toplumda sosyal dışlanmaya en fazla maruz kalan kesim olmalarının önüne geçilememiş, engellilere insana yakışır iş sağlamada çözüm olunamamıştır. Engelli bireylerin çalışma hayatına katılımı önündeki engellerin aşılamaması, sosyal hak olarak desteğe erişim politikalarına erişimi ve geçici ya da sürekli olarak kazançtan mahrum olmaları nedeniyle yoksulluk riskleri de oldukça yüksektir. Ayrıca; evde bakım aylığı ve engelli aylığı bağlama koşullarının karşılanmasının zor şartlara bağlanması ise çoğu engellinin erişimini güçlendirmiştir. Evde yaşayan diğer kişilerin ekonomik gelirlerine göre ilişkilendirilen engelli aylığı ve engelli bakım aylığı bakım hizmetlerinin ailelerin, bireylerin sorumluluğuna bırakan, başkalarına bağımlı kılan hak temelli, toplumcu, kamucu olmayan bir anlayışa dayanmaktadır. Pandemi sürecinde özel sektörde çalışan çoğu engellinin ücretsiz izne ayrıldığı, pandemi devam ettiği sürece ve süreç bitiminde ise işsiz kalma riski ile karşı karşıya kaldıkları göz önünde bulundurulduğunda salgın sürecinin en çok etkilediği kesimlerden birinin engelli yurttaşlarımız olduğu açıktır. Engelli bireylerin emek piyasasından dışlanmaları, iş güvencesi olmayışı yalnızca ücretten mahrumiyetle sınırlı kalmamakta aynı zamanda emeklilik ve sigorta gibi diğer araçlardan da mahrum kalmaları ile de sonuçlanmaktadır. İstihdam edilmemiş birçok engelli yurttaşımızın da yoksulluk sınırlarının

altında yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaları nedeniyle salgın ile birlikte ihtiyaç duydukları gıda, temizlik ve hijyen malzemelerini temin edememekte ve yaşamları bir kat daha zorlaşmaktadır.

Aynı zamanda otizm engelliler başta olmak üzere istihdamı genişletmek amacıyla engellilerin eğitim ve donanımlarını artırmak, korumalı istihdam imkanlarını geliştirmek için de yeterli adımlar atılmamış, engellilik durumunun bir yardım sorunu olarak görülmesi ile bir gelir kaynağı olarak sosyal yardımlara bağımlı hale getirilmeleri hak temelli olan, sosyal yönü gözetilen ve engellilerin toplumsal hayata katılımının önünü açan hizmetleri olması gereken düzeye getirememiştir.

Bir diğer husus ise; özel sektörde yüzde 3, kamu kurumlarında yüzde 4 oranında belirlenen istihdam zorunluluğu mevcut iken birçok kamu kurumu ve özel sektörde bu kotasının kullanılmadığı görülmektedir. Engelli ve eski hükümlü kotasının birleştirilmesi de engelliler aleyhine uygulamalara dönüşmüştür.

Kullanıldığı taktirde dahi yetersiz olan mevcut kamu kurumları ve özel işletmelerde istihdam edilecek engelli kotasının yükseltilmesi, engellilerin hayatın her alanında eşit yurttaşlar olarak var olabilmeleri, üretken, güvenceli, kaliteli bir hayat sürmeleri için istihdamı önündeki engellerin kaldırılması, genel olarak istihdamın giderek düşmesine dair önlemlerin alınarak, engelliler başta olmak üzere yurttaşların ya işe ya da gelire erişmeleri için toplumcu bir ekonomi politika üstünde çalışılması, uluslararası ve ulusal sözleşmelerin yükümlülüklerinin uygulanması amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	
3	HABİP EKSİK	İĞDIR	
4	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	
5	OYA ERSOY	İSTANBUL	
6	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
7	EROL KATIRCIOĞLU	İSTANBUL	
8	HÜSEYİN KACMAZ	ŞIRNAK	
9	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
10	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	
11	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
12	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	
13	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
14	FİLİZ... KERESTECİOĞLU	ANKARA	
15	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
16	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
17	PERO DUNDAR	MARDİN	
18	RIDVAN TURAN	MERSİN	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	